

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1983
FORFATTER:	Vivi Jensen
TITEL:	De to skovforeninger i Kolding
KORT RESUME:	Foreningsliv i Bramdrup Skovforening af 1877, opløst 1916, og Kolding Skovforening af 1891, opløst ca. 1947.

De to skovforeninger i Kolding

af Vivi Jensen

Bramdrup Skovforening af 1877

25. juni 1877 var fire håndværksmestre, drejerne Jørgensen og Schmidt samt guldsmed Nielsen og buntmager Thomsen, på skovtur til den dejlige Bramdrupskov. Det blev en vellykket tur, og inden dagen var omme, stiftedes *Bramdrup Skovforening*. Dens formål

var »at holde sammenkomster i Bramdrupskov, hvor der spises af de medbragte madkurve og senere drikkes kaffe og holdes diskussion, samt til afslutning af møderne at arrangere en nøddetur med aftenspisning« – den sidste sætning hentyder til sæsonafslutningen. Desuden vedtoges det, at alle medlemmer skulle vejes én

gang om året og resultatet føres til protokols.

I 1885 var medlemstallet nået op på otte, alle håndværksmestre og alle indfødte koldingensere. Det besluttedes da, at der ingen sinde måtte være flere end otte medlemmer og to faste æresgæster.

Foreningslivet

Møderne forløb på nogenlunde samme måde: Efter at være blevet indkaldt en mandag formiddag, mødtes man kl. 16 et bestemt sted i byen – sekretæren, der har ført protokollen, har anset det for overflødig at anføre hvor. Hvis ikke alle var kommet til stede, ventede man et kvarter, hvorefter man i samlet trop begav sig til traktørstedet i Bramdrupskov. Her spillede man et parti spand, hvorefter man gik til bords. Efter maden blev der drukket kaffe, og medlemmerne holdt taler for hinanden, for værten, for værtinden, for kvinden, for vejret, og i det hele taget for, hvad man måtte have på hjerte. Efter talerne passeredes der muntert og livligt, og til sidst drog man i samlet trop og somme tider syngende tilbage til byen.

Der afholdtes som regel syv til otte møder hver sommer. Det første, generalforsamlingen, fandt sted i maj, og her valgtes ved simpel stemmeflerhed formand, næstformand, kasserer, sekretær, og fra 1886 også fyrværker, samt fra 1890 fanebærer. I 1885 vedtoges det, at hvert medlem ved hvert møde skulle betale 10 øre til brug for afslutningsfesten. Pengene brugtes samme år bl. a. til anskaffelse af 16 kulørte lamper. Disse lamper eller balloner kommer til at spille en stor rolle fremover, og efter 1886 blev de fyrværkerens ansvar. Han stod desuden for det festfyrværkeri, hvormed man afsluttede hver sæson, ligesom man hermed markerede særligt festlige stunder. Ved 10-årsdagen for foreningens stiftelse afbrændtes således sole og bengalsk ild.

Foreningens stiftelsesdag 27. juli fejredes hvert år på særlig festlig vis. Man samledes som altid på traktørstedet hos Bjerre. I samlet trop drog man til den nærliggende eng, og her løb alle, der orkede det, to omgange på tid. Derefter fulgtes man ad til Rønnings gård,

Hvordan spiller man spand?

Det kan uddrages af protokollen, at der kastes med småmønt, enkeltvis eller flere, og at der er en god og en dårlig spand. Det oplyses en enkelt gang, at en spiller får udbetalt 10 øre, da han ved et utroligt held (eller uheld?) får alle sine mønter i den dårlige spand i ét kast.

Hvis De ved, hvordan man spiller spand, vil Museet på Koldinghus meget gerne have det oplyst.

der lå ved indkørselen til skoven. Her blev alle vejret på en kornvægt, og resultatet førtes omhyggeligt til protokols. I »Bramdrup Skovforening«s protokoller findes hermed et ganske enestående, men hidtil upåagtet, materiale til belysning af vægtudviklingen i håndværkerstanden i årene omkring århundredskiftet.

Det sidste sommermøde, normalt omkring midten af september, afvikledes som en nøddetur. De indsamlede nødder blev de første år hjembragt, men efterhånden gik man over til at fortære dem under samværet. Enkelte år fandt man ingen nødder, men det gjorde ingen skår i glæden. Fra og med 1898 udgik nøddeturen altid fra Eltang, hvortil man kom med tog

fra Kolding. Medlemmer, der ikke mente at kunne klare vandreturen, mødte i stedet op i Bramdrupskov til middagen.

I de første år holdtes afslutningen i Marielund, men efter at Bjerre i 1881 havde overtaget skovhuset i Bramdrupskov, holdtes festerne altid her. Året efter fik Bjerre, tildels foranlediget af foreningens anbefaling, bevilling til at drive traktørsted om sommeren, og herefter afskaffedes de medbragte madkurve.

Økonomien

Det fremgår ikke helt klart af protokollen, hvorledes foreningens aktiviteter finansieredes, for overskud fra spand-spillet har næppe alene kunnet klare alle udgifter. Det står dog klart, at foreningen i 1886 havde formue, idet man da investerer pengene i 14 lodder i klasselotteriet. Det følgende år justeres investeringen, idet man i stedet køber en gennemgående kvartlod. Protokollen melder ikke om gevinster.

Bramdrup Skovforening og damerne

I 1890 skænkede buntmager Thomsens hustru foreningen en fane. Samme år skænkede maler

Bramdrup Skovforenings spilleklub på udflugt med damer til Krybily kro, sommeren 1896. Billedet er indklæbet i protokollen.

Stemmingsbillede fra Bramdrup Skovforenings spilleklubs udflugt med damer til Krybily kro i 1896. Den slags arrangementer var ganske ekstraordinære, og de omtales derfor ikke i protokollen.

Personerne er: 1. fru Thomsen, 2. buntmager Th. Thomsen, 3. fru Brandt, 4. maler G. Brandt, 5. farver C. S. Boesen, 6. fru Schou, 7. snedker Søren Schou, 8. guldsmed P. C. Hansen, 9. fru Olesen, 10. skomager Mads Olesen, 11. drejer L. Jørgensen, 12. fru Jørgensen, 13. fru Boesen. Nr. 14 er vognmand H. Iversen, der ved den lejlighed kørte for selskabet, men som ellers ikke havde noget med foreningen at gøre. Billedet er indklæbet i protokollen.

Brandts hustru en lampe. Medlemmerne kvitterede med taler og skåler, og det samme skete, da alle hustruer samlet sendte et lykønskningstelegram i anledning af foreningens 30-års dag i 1907. Telegrammet bortkom dog på hjemturen sammen med ét fra den rivaliserende *Kolding Skovforening*. Der afholdtes af og til skovture med damer, men den slags arrangementer førtes ikke til protokols. Kvindernes emancipation lod sig imidlertid ikke standse. Den 18. juli 1904 deltog fruene for første gang i et møde, og i 1907, på 30-års dagen for foreningens stiftelse, udtrykte et medlem i fuld alvor ønsket om, at det måtte komme så vidt, at damerne kom med hver gang. Denne henstilling gentoges i 1912, og endelig i 1915 noteredes det, at damerne var med ved bordet.

Bramdrup Skovforening uddør
Den sidste protokolindførelse drejer sig om afslutningsfesten den 18. september 1916, hvor sekretæren med rystende hånd slutter:

»Referat af møderne er jo lidt kort, men ordet flyder jo ikke så let som i de unge dage«.

Efter at foreningen havde eksisteret i 39 år, og i løbet af al den tid kun havde noteret én udmeldelse, var man nu ved naturlig afgang nået ned på et medlemstal på under fire. Fane og forhandlingsprotokol overgik dermed ifølge vedtægterne til Det antikvariske Selskab, der kvitterede for modtagelsen den 18. oktober 1918.

Både fane og protokol findes endnu, og de kunne senest ses på Museet på Koldinghus i forbindelse med udstillingen »Foreningslivet i Kolding og Omegn«, der blev vist i foråret 1983. Fanen opbevares på museet, medens protokollen er afgivet som depositum til Lokalhistorisk Samling, Kolding Kommunebiblioteker.

Kolding Skovforening af 1891

På en skovtur i 1891 stiftede en række borgere en forening, hvis navn blev *Kolding Skovforening*

af 1891. Dens formål var »fri for al etikette og tillige for al overnydelse af drikkevarer, men naturligt og sundt ved vandringer igennem mark og skov, under sang og samtale, at kunne tilbringe en eftermiddag og en aften på en så god og gemytlig måde, at vi altid med glæde kan tænke på disse sammenkomster«.

Bestyrelsesmedlemmer blev barber Albert Hellrung (formand), skræddermester Lindemann (næstformand), nålemager Hansen (sekretær), kobbersmed Brandt (fyrværker) og skomagermester Schumacher (fører). Stiftelsesdagen var 6. juli.

Ifølge foreningens love måtte der ikke være mere end otte medlemmer. Ud over bestyrelsen blev også snedkermester Dahl og urmager Slange medlemmer. Hvem det ottende medlem var, fremgår desværre ikke af det sparsomme materiale, der er overleveret om foreningen.

Det vides dog, at man i *Kolding Skovforening af 1891* var noget mere liberal, når det gjaldt udnævnelse af hædersgæster, end den mere konservative *Bramdrup Skovforening*, der kun tillod to, og i *Kolding Skovforening af 1891* kunne udenforstående desuden tildeles visse hædershverv, hvis karakter på grund af de manglende protokoller dog ikke mere lader sig fastslå. Efter nogle år tog man endelig konsekvensen og udvidede medlemstallet til 20, et skridt, der ganske givet er blevet hilst med hovedrysten fra *Bramdrup Skovforenings* medlemmer.

Foreningslivet

Der vides ikke så meget om, hvordan det gik til ved foreningens møder, men til forskel fra *Bramdrup Skovforening*, der udelukkende gik ture i Bramdrupskov, ønskede medlemmerne af den nye forening også at vandre i andre af Koldingegnens skønne skove, og

Kolding Skovforening af 1891s 50-års jubilæum, 7. juli 1941. Festen afholdtes naturligvis i Bramdrupskov.

den afslørede hermed et videre, af fortids konventioner, ubundet udsyn.

Det vides, at man ved møderne også i denne forening spillede spand, ligesom man også spillede kort, og arrangementer med damer var vistnok hyppigere i *Kolding Skovforening af 1891* end i *Bramdrup Skovforening*. Sådanne sammenkomster førte uvægerligt til, at der dansedes, noget, der vistnok var ganske utænkeligt i den ældre, mere værdige forening.

Mange møder foregik hos Bjerre i Bramdrupskov. Deltagerne medbragte selv mad, og i begyndelsen tog man også snapsen med hjemmefra, men da Bjerre klagede, gik man over til foruden øllet også at købe snapsen på stedet, selv om man fandt, at Bjerres pris, 12 øre, lå i overkanten af det acceptable.

Også andre traktørsteder og kroer i omegnen nød godt af *Kolding Skovforening af 1891s* besøg. Det gik dog ikke altid lige regelret til. Således berettes det, at man en gang, hvor turen i flere vogne var gået til Mølkjær kro, på hjemvejen mistede kontakten med den sidste vogn, der følgerigt for vild i Hesselballe Skov, hvor den kørte

rundt i flere timer, før den atter var på rette vej.

Foreningen tabte efterhånden sit oprindelige formål af syne. I stedet for at gå begyndte man at køre i bil til arrangementerne. I 1935 foretog man således en tur til Odense, hvortil man kørte i fire biler. Man drak kaffe i Odinstårnet, og på hjemvejen gjorde man holdt i Krybily kro, hvor der spistes og spillede kegler.

7. juli 1941 fejrede foreningen sit 50 års jubilæum ved en stor spisning i Bramdrupskov, og endnu i 1947 eksisterede foreningen i bedste velgående, idet man dette år udnævnte købmand Simonsen fra Låsbygade til æresmedlem. Han havde da været medlem i 40 år. Med udnævnelsen fulgte en sølvmedalje. Både den og æresmedlemsbrevet befinder sig nu i Museet på Koldinghus.

Tilnærmelser uden resultat

De to skovforeninger eksisterede i smuk samdrægtighed. Bindeledet var barber Hellrung, der i en årrække var formand for *Kolding Skovforening*, samtidig med, at han var fast æresgæst i *Bramdrup Skovforening*.

Begge foreninger mødtes hos Bjerre i Bramdrupskov, og det skete af og til, at møderne faldt på samme dag. Man slog sig da ofte sammen og udvekslede synspunkter, men til videre samarbejde kom det ikke. Hellrung forsøgte flere gange at føre de to foreninger sammen, første gang den 21. august 1891, men til trods for, at mødet forløb i en gemytlig og fordragelig atmosfære, lod det sig ikke gøre at sammenslutte grupperne. Forskellene syntes for store.

Hvad der videre skete i de to foreninger, samt en opfordring til andre om at gå hen og gøre ligeså *Bramdrup Skovforening* uddøde på naturlig måde i 1916, og det sidste, man indtil videre har hørt til *Kolding Skovforening af 1891*, var udnævnelsen af købmand Simonsen til æresmedlem i 1947. Det ville være frydefuldt, hvis det viste sig, at den faktisk eksisterer endnu. I så fald håber vi, at der stadig føres protokol, og vi henstiller i øvrigt, at eventuelle lignende nulevende foreninger sørger for at anskaffe smukke protokoller og velformulerede sekretærer med sans for detaljen, til glæde for både sig selv og for eftertiden.

Kolding Skovforening af 1891s protokoller

Ved *Kolding Skovforening af 1891s* 50 års jubilæum i 1941 bragte ét af de lokale dagblade en artikel om foreningen og dens virke gennem årene. Heri nævnes det, at der findes »to med minutios nøjagtighed førte protokoller«. Disse er siden sporløst forsvundet. Kan nogle af Koldingbogens læsere mon hjælpe os med at spore disse protokoller? Hvis *Kolding Skovforening af 1891* også i fremtiden skal kunne gøre sig håb om at gå over i historien på linie med *Bramdrup Skovforening*, må protokollerne ubetinget findes og sikres for efterverdenen.